

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 1

ПРОЄКТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для самостійної роботи з навчальної дисципліни «ДОЗВІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕКОЛОГІЇ»

для здобувачів вищої освіти освітнього рівня «магістр»
спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища» галузі
знань 18 «Виробництво та технології»
факультет гірничої справи, природокористування та будівництва
кафедра екології та природоохоронних технологій

Рекомендовано на засіданні
кафедри екології та
природоохоронних технологій
від 11 березня 2024 року,
протокол № 3

Розробник: к.е.н., доцент, доц. кафедра екології та природоохоронних
технологій Ганна КІРЕЙЦЕВА,
асистент кафедри екології та природоохоронних технологій,
Світлана ХОМЕНКО

Житомир
2024

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск __	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 2

Методичні рекомендації призначені для самостійної роботи здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Дозвільна діяльність в екології» для здобувачів вищої освіти освітнього рівня «магістр» спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища». – Житомир 2024. – 20 с.

Рецензенти:

д.т.н., завідувачка кафедра екології та природоохоронних технологій
Державний університет «Житомирська політехніка» Ірина ПАЦЕВА;
к.с.-г.н., доцент кафедри екології та природоохоронних технологій Державний
університет «Житомирська політехніка» Ірина ДАВИДОВА.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск __	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 3

ЗМІСТ

Вступ	3
Тема 1. Перелік основних питань в процесі здійснення планової перевірки підприємства територіальним органом Держекоінспекції	5
Тема 2. Аналіз європейського законодавства з питань оцінки впливу на довкілля	7
Тема 3. Порівняльний аналіз процедур екологічної експертизи, ОВНС та ОВД	11
Тема 4. Системи екологічної оцінки	13
Тема 5. СЕО документів державного планування	17
Тема 6. Основні методи СЕО	20
Контрольні питання	
Висновки	26
Рекомендована література	27

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 4

ВСТУП

Мета вивчення дисципліни «Дозвільна діяльність в екології» – є формування у студентів знань стосовно сучасних особливостей сфери екологічного супроводу діяльності суб'єктів господарювання в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Розробка та узгодження екологічної документації»:

- з'ясувати особливості відповідності діяльності сучасних об'єктів господарювання вимогам екологічної безпеки;
- охарактеризувати сферу екологічного супроводу підприємств в Україні;
- визначити переваги та перепони у розвитку сфери екологічного супроводу підприємств в Україні.

Після успішного завершення курсу студенти будуть:

Знати:

1. Знати основні законодавчі та нормативно-правові акти у сфері дозвільної діяльності в екології
2. Знати принципи, методи та організаційно-правові механізми дозвільної системи у сфері екології та природокористування
3. Знати структуру та повноваження органів державної влади, що здійснюють дозвільну діяльність в екології
4. Знати види екологічних дозволів, ліцензій та інших дозвільних документів
5. Знати порядок та процедури отримання екологічних дозволів для різних видів господарської діяльності
6. Знати особливості дозвільної діяльності для об'єктів підвищеної екологічної небезпеки
7. Знати порядок проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД) та стратегічної екологічної оцінки (СЕО)
8. Знати міжнародні стандарти та практики у сфері дозвільної діяльності
9. Знати екологічні нормативи, що застосовуються при видачі дозволів
10. Знати юридичну відповідальність за порушення у сфері дозвільної діяльності в екології

Вміти:

1. Вміти використовувати законодавчі та нормативні документи у сфері дозвільної діяльності в екології
2. Вміти формувати заяви та готувати пакет документів для отримання екологічних дозволів, ліцензій, висновків
3. Вміти складати проекти дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря
4. Вміти розробляти документацію для отримання дозволів на спеціальне водокористування

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 5

5. Вміти готувати документи для отримання дозволів на поводження з відходами
6. Вміти розробляти матеріали оцінки впливу на довкілля (ОВД)
7. Вміти проводити розрахунки екологічних нормативів для різних видів господарської діяльності
8. Вміти здійснювати екологічний контроль дотримання умов дозвільних документів
9. Вміти аналізувати відповідність діяльності підприємства екологічним вимогам
10. Вміти застосовувати сучасні інформаційні технології для підготовки дозвільної документації

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- аналітичне мислення та здатність до критичного аналізу документації
- навички ефективної комунікації з різними стейкхолдерами (представниками органів влади, фахівцями, громадськістю)
- вміння працювати в команді під час підготовки комплексної дозвільної документації
- навички тайм-менеджменту для дотримання строків підготовки документів
- адаптивність до змін законодавства та нормативних вимог
- здатність знаходити креативні рішення для складних екологічних проблем
- здатність до постійного професійного розвитку та самонавчання
- відповідальність та етичне ставлення до вирішення екологічних питань
- стресостійкість під час роботи з контролюючими органами та в умовах тиску
- навички публічних виступів для представлення проєктів на громадських слуханнях.

Дисципліна складається з **двох модулів**, кожен з яких складається з двох змістовних модулів.

МОДУЛЬ 1. «ЕКОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

Змістовий модуль 1. ВИРОБНИЦТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ (ЗК01, СК10, ПР02, ПР04).

Тема 1. Виробництво та його вплив на екосистему. Забруднення довкілля та наслідки дії виробництва на навколишнє природне середовище. Екосистемні послуги і біосферна криза. Вплив людини на планету. Зникнення видів і зменшення біологічного різноманіття. Ресурсна криза. Концепція планетарних меж. Екологічний борг і екологічний слід людства.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 6

Тема 2. Стійкий розвиток та Глобальні Цілі стійкого розвитку. Концепція та стратегія сталого розвитку. Індикатори та індекси сталого розвитку. Принципи сталого розвитку. Екологічно орієнтована економіка як складова сталого розвитку. Звітність підприємств в умовах сталого розвитку. Звітність ESG. Звітність зі сталого розвитку.

Змістовий модуль 2. Основні шляхи екологізації виробництва. Найкращі доступні технології та методи управління (НДТМ) (ЗК01, СК10, ПР02, ПР15, ПР21).

Тема 3. Ресурсозбереження та енергозбереження. Зменшення матеріаломісткості виробництва. Зниження енергоємності виробництва. Впровадження маловідходних технологій та замкнених оборотних циклів виробництва; комбінування. Комплексне і повне використання видобутої матеріальної сировини. Використання альтернативних „екологічно чистих“ видів енергії. Водозбереження та енергозбереження у комунальному господарстві та побуті. Використання штучних матеріалів замість природних. Енергетична проблема, її корені та підходи до розв’язання. Законодавство в галузі енергозбереження. Енергозберігаючі технології в промисловості. Енергетичний аудит та його забезпечення.

Тема 4. Циркулярна економіка як основа екологічно збалансованого суспільства. Основні аспекти циркулярного зростання. Структура циркулярної економіки. Система індикаторів та показники циркулярної економіки. Заходи введення промисловості у циркулярний процес. Перешкоди та бар’єри при імплементації циркулярної економіки. Управління процесами екологізації виробництва.

МОДУЛЬ 2 «ЕКОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДПРИЄМСТВА»

Змістовий модуль 3. Екологічний супровід господарської діяльності (ЗК02, ЗК06, ПР02, ПР04, ПР21)

Тема 5. Сфера екологічного супроводу в Україні. Тенденції розвитку сфери екологічного супроводу в Україні. Стан та особливості функціонування екологічного супроводу підприємств в Україні. Аутсорсинг в Україні та світі. Процедури екологічного супроводу планованої господарської діяльності. Послідовність проведення екологічної оцінки проекту господарської діяльності.

Тема 6. Порядок ведення звітних та проєктних екологічних документів.

Екологічна звітність та її зміст для підприємств різних класів небезпечності. Види екологічних документів. Оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС). Дозволи на викиди в атмосферу. Дозволи на спеціальне водокористування. Технічні паспорти відходів. Декларації про утворення відходів. Реєстрові карти об’єктів утворення відходів. Інвентаризація відходів. Екологічний аудит.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015					Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024	
	Випуск _	Зміни 0		Екземпляр № 1		Арк 18 / 7	

Змістовий модуль 4. Стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля. Інтеграція кліматичних питань в ОВД та СЕО (ЗК01, ЗК06, СК17, ПР05, ПР13).

Тема 7. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО). Стратегічна екологічна оцінка (СЕО), її мета, завдання, принципи. Нормативно-правова база проведення СЕО. Порядок проведення СЕО. Методологія та процес СЕО. Участь громадськості у затвердженні ДДП. Вплив громадськості на остаточний документ державного планування через СЕО. Політика ЄС щодо змін клімату та інтеграції кліматичних питань у процедуру СЕО. Урахування кліматичних питань в СЕО: українські практики.

Тема 8. Оцінка впливу на довкілля (ОВД). Етапи здійснення процедури ОВД. Процедури публічності та збирання інформації під час проведення ОВД. Політика ЄС щодо змін клімату та інтеграції кліматичних питань у процедуру ОВД. Урахування кліматичних питань в ОВД: українські практики. Вплив громадськості через ОВД. Місце моніторингу в проведенні екологічної оцінки. Післяпроектний моніторинг.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1. «ЕКОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»												
Змістовий модуль 1. ВИРОБНИЦТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.												
Тема 1. Виробництво та його вплив на екосистему.	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14
Тема 2. Стійкий розвиток та Глобальні Цілі стійкого розвитку.	14	4	4	-	-	6	14	-	2	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	30	8	8	-	-	14	30	2	2	-	-	26
Змістовий модуль 2. Основні шляхи екологізації виробництва. Найкращі доступні технології та методи управління (НДТМ).												
Тема 3. Ресурсозбереження та енергозбереження.	14	2	2	-	-	10	20	-	-	-	-	20
Тема 4. Циркулярна економіка як основа екологічно збалансованого суспільства.	16	6	6	-	-	4	10	-	2	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	30	8	8	-	-	14	30	-	2	-	-	28
РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 1:	60	16	16	-	-	28	60	2	4	-	-	54

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015						Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024			
	Випуск _	Зміни 0			Екземпляр № 1		Арк 18 / 8			

<i>Форма підсумкового контролю за модуль 1: модульна контрольна робота</i>												
МОДУЛЬ 2 «ЕКОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДПРИЄМСТВА»												
Змістовий модуль 3. Екологічний супровід господарської діяльності.												
Тема 5. Сфера екологічного супроводу в Україні.	12	4	4	-	-	4	12	2	-	-	-	12
Тема 6. Порядок ведення звітних та проєктних екологічних документів.	18	4	4	-	-	10	18	-	2	-	-	16
Разом за змістовим модулем 3	30	8	8	-	-	14	30	2	2	-	-	28
Змістовий модуль 4. Стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля. Інтеграція кліматичних питань в ОВД та СЕО.												
Тема 7. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО).	18	4	4	-	-	10	14	-	2	-	-	12
Тема 8. Оцінка впливу на довкілля (ОВД).	12	4	4	-	-	4	16	-	-	-	-	14
Разом за змістовим модулем 4	30	8	8	-	-	14	30	2	2	-	-	26
РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 2:	60	16	16	-	-	28	60	2	4	-	-	52
<i>Форма підсумкового контролю за модуль 2: модульна контрольна робота</i>												
Всього за семестр:	150	16	32	-	-	102	150	6	8	-	-	136
<i>Форма підсумкового контролю дев'ятого семестру: екзамен</i>												

Тема 1. Перелік основних питань в процесі здійснення планової перевірки підприємства територіальним органом Держекоінспекції

Данні наведені з метою допомоги, підтримки та уникнення можливих порушень в області природоохоронного законодавства в процесі виробничої діяльності, адже на сьогоднішній день, всі організації, починаючи з органів державної влади і закінчуючи юридичними і фізичними особами, які здійснюють господарську або будь-яку іншу діяльність, зобов'язані дотримуватися вимог природоохоронного законодавства України. Діяльність підприємств, що здійснюється з порушенням вимог у сфері охорони навколишнього середовища, може бути обмежена, тимчасово чи остаточно припинена в порядку, встановленому діючим законодавством України. Особливо корисним даний перелік є для підприємств малого та середнього бізнесу, які, як правило з метою економії коштів, не мають в штаті еколога. Наведена інформація допоможе підготуватися до планової перевірки підприємства територіальним органом Держекоінспекції в частині виконання вимог природоохоронного законодавства України. Нижче наведені основні вимоги діючого природоохоронного законодавства, які обов'язкові до

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 9

виконання суб'єктами господарювання в незалежності від виду виробничої діяльності.

Перелік питань, які розглядатимуться в процесі перевірки, може збільшитися виходячи зі специфіки виробничої діяльності, тому ми рекомендуємо Вам також ознайомитися з Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 04.03.2008 року № 108, на базі якого і складений даний список. Порядок організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства викладений в наказі Мінприроди України № 464 від 10.09.2008 року, зареєстрованого в Мінюсті України 15.01.2009 року за № 18/160.

2. Перелік загальних питань.

2.1. Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної або фізичної особи-підприємця (за наявності для підприємств, що утворилися до 06.2016 року).

2.2. Статут (для ПП та ТОВ).

2.3. Довідка з єдиного державного реєстру підприємств та організацій (за наявності).

2.4. Документи, що посвідчують право власності на майно.

2.5. Договір оренди нежитлового приміщення.

2.6. Наказ (Розпорядження) "Про призначення відповідальної особи по підприємству за охорону навколишнього природного середовища".

2.7. Наказ (Розпорядження) "Про введення в дію типової форми первинної облікової документації 1-ВТ Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари".

2.8. Розділ оцінка впливу на навколишнє середовище до проекту (ів) (будівництва, реконструкції та інші.).

2.9. Висновок державної екологічної експертизи на об'єкти, що відносяться до "Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку", затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 808 від 28 серпня 2013 року.

2.10. Висновок комплексної державної експертизи у випадках та порядку, встановлених статтею 31 Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" (для нових об'єктів) (ст. 8 Закону України "Про інвестиційну діяльність").

2.11. Свідоцтво про реєстрацію суб'єкта господарювання як об'єкта підвищеної небезпеки (ЗУ "Про об'єкти підвищеної небезпеки", поширюється на суб'єктів господарювання, які використовують, зберігають, транспортують небезпечні речовини).

2.12. План локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій (на об'єктах підвищеної небезпеки, наприклад АЗС, склади ПММ та ін).

2.13. Договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежо-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 10

вибухонебезпечні об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру.

2.14. Декларація про введення в експлуатацію об'єкта закінченого будівництва.

2.15. Акти попередніх інспекційних перевірок.

2.16. Дані щодо наявності орендарів на території підприємства з зазначенням виду їх діяльності. Договори з орендарями.

3. Перелік основних питань в частині охорони атмосферного повітря.

3.1. Наявність погоджених та зареєстрованих матеріалів "Звіту інвентаризації викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря", відповідність їх реальному стану на суб'єкті господарювання.

3.2. Наявність затверджених документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців, відповідність їх реальному стану на суб'єкті господарювання.

3.3. Наявність "Дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами". Дотримання умов, наведених у дозволі.

3.4. Контроль за дотриманням затверджених граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин (перелік джерел та речовин, за якими здійснюється контроль, наведений в дозволі на викиди). Наявність звітів, протоколів вимірів викидів забруднюючих речовин на джерелах викиду.

3.5. Наявність затвердженого плану заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами, нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря і дозволами на викиди забруднюючих речовин та стан його виконання.

3.6. Довідка про взяття (зняття) на державний облік у сфері охорони атмосферного повітря (поширюється на об'єкти, які за обсягом викиду досягли порогових значень потенційних викидів забруднювальних речовин та парникових газів в атмосферу (як правило об'єкти I та II груп за ступенем впливу на атмосферне повітря).

3.7. Наявність державної статистичної звітності за формою 2-ТП (повітря), подаються респондентами, узятими на державний облік за обсягами потенційних викидів забруднювальних речовин та парникових газів в атмосферу, органу державної статистики за місцем здійснення економічної діяльності.

3.8. Наявність вихідних (первинних) матеріалів, (довідок, актів, сертифікатів тощо) для проведення розрахунків викидів забруднюючих речовин.

3.9. Наявність пересувних джерел забруднення (автомобілів з бензиновими, дизельними, газо-дизельними двигунами та тих, що працюють

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 11

на газоподібному пальному, тепловозних дизелів, суден та інших плавучих об'єктів).

3.10. Наявність контрольно-регулювального пункту або договору з організацією, яка проводить визначення вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах автомобілів, тепловозних дизелів.

Крім того перевіряється:

3.11. Забезпеченість законодавчими та нормативними актами у галузі охорони атмосферного повітря, державними і галузевими стандартами, методичною документацією тощо.

3.12. Технологічні процеси або регламенти виробництв (основних і допоміжних), дотримання умов технологічних процесів (регламентів), у т.ч. процесу спалювання палива в котлоагрегатах та іншому обладнанні.

3.13. Стан додержання вимог щодо ефективного використання газу та охорони навколишнього середовища при проведенні налагоджувальних робіт на паливо-використовуючому обладнанні, з наданням довідки про наявність на балансі паливо-використовуючого обладнання, обсяги витрат палива за попередній та поточний рік.

3.14. Стан додержання вимог правил технічної експлуатації установок очищення газу (технічний стан ГОУ, ведення необхідної документації, контроль ефективності роботи установок тощо).

3.15. Наявність паспортів на пило-газоочисні установки, зареєстрованих в територіальному органі Держекоінспекції. Наявність протоколів перевірки ефективності роботи ГОУ.

3.16. Стан ведення первинної облікової документації у галузі охорони атмосферного повітря (ПОД-1, ПОД-2, ПОД-3).

4. Перелік основних питань в частині охорони водних ресурсів.

4.1. Наявність балансових норм водопостачання та водовідведення на одиницю продукції та нормативного розрахунку водопостачання та водовідведення по підприємству (якщо вода використовується на виробничі потреби).

4.2. Договір на водопостачання та водовідведення (в разі використання води з міського водопроводу та скиду стічних вод у міську каналізаційну мережу).

4.3. Договір щодо вивезення рідких господарсько-побутових стічних вод в разі наявності вигрібної ями на території суб'єкта господарської діяльності.

4.4. Дозвіл на спеціальне водокористування (у разі забору води з водного об'єкту, в тому числі з підземного горизонту та/або скиду зворотних вод у водний об'єкт. Наявність затверджених у встановленому порядку граничнодопустимих скидів (ГДС речовин) разом із зворотними водами у водні об'єкти, стан виконання умов наданого дозволу.

4.5. Наявність спеціального дозволу (ліцензії) на користування надрами (за умови використання підземних вод в обсязі більше 300 м³ за добу).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 12

4.6. Наявність плану заходів щодо раціонального водокористування, які передбачені в дозволі на спецводокористування, нормативах ГДС та інших документах.

4.7. Наявність державної статистичної звітності за формою 2-ТП (водгосп) в разі забору води та/або скиду у водний об'єкт, а також за формою 7-ГР в разі забору води з підземного горизонту через артезіанські свердловини, достовірність статистичної звітності.

4.8. Наявність та стан журналів первинного обліку води ПОД 11 (журнал обліку водоспоживання побічними методами), ПОД 12 (журнал обліку водоспоживання побічними методами), ПОД 13 (журнал обліку якості зворотних вод при відведенні зворотних вод у водні об'єкти та на поля фільтрації), правильність їх ведення.

4.9. Наявність лабораторних аналізів зворотних вод та якості води водного об'єкта, проведених акредитованою лабораторією вище та нижче скиду.

4.10. Наявність моніторингових досліджень підземних вод зі спостережних свердловин підприємств, які є потенційними забруднювачами (шламонакопичувачі, золівідвали, нафтогазовий комплекс, склади зберігання отруйних речовин тощо) (за наявності спостережуваних свердловин).

4.11. Наявність погоджених і затверджених в установленому порядку зон і поясів санітарної охорони водозаборів, винесення їх меж в натуру, додержання санітарного режиму на цих територіях відповідно до діючих норм і правил охорони джерел водопостачання.

4.12. Наявність систем розділення, очищення і відведення промислових і господарсько-побутових стоків, очисних споруд, каналізаційної мережі та випусків зворотних вод у природні або на спеціально створені об'єкти.

4.13. Наявність паспортів та документації про повірку вимірювальної техніки (водолічильників).

4.14. Наявність матеріалів розрахунку збору за скид забруднюючих речовин у водні об'єкти, плати за спеціальне водокористування.

Крім того перевіряється:

4.15. Здійснення заходів щодо запобігання забрудненню водних об'єктів зворотними водами.

4.16. Протоколи дослідження води з артезіанської свердловини або інші документи, що посвідчують контроль за якістю води в свердловині за рік.

4.17. Паспорт на очисні споруди.

4.18. Паспорт водного господарства (повний).

4.19. Паспорт на жируловлювачі (за наявності їх на об'єкті господарювання).

4.20. Паспорт на артезіанську свердловину.

4.21. Акт тампонажу артезіанських свердловини.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 13

4.22. Графік прокачки призупинених або резервних артсвердловин, погоджений з зацікавленими органами.

5. Перелік основних питань в частині охорони земель.

5.1. Документи, що посвідчує право власності, право постійного чи тимчасового користування земельною ділянкою, в тому числі на умовах оренди, та його державної реєстрації.

5.2. Рішення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування про надання земельної ділянки у власність чи користування.

5.3. Проект відведення земельної ділянки.

Крім того перевіряється:

5.4. Виконання екологічних вимог при наданні у власність і користування, у тому числі в оренду, земельних ділянок.

5.5. Виконання вимог природоохоронних органів, вказаних в актах вибору та обстеження земельних ділянок, висновках за проектами землеустрою щодо відведення земельних ділянок.

5.6. Відповідність площі фактично займаної ділянки до наданої у власність чи у користування.

5.7. Зміни, що відбулися у складі земель об'єкта.

5.8. Додержання вимог проектів землеустрою.

5.9. Додержання обмежень і заборон, встановлених висновками органів Мінприроди та нормами природоохоронного законодавства в процесі користування земельною ділянкою.

5.10. Стан використання земель за цільовим призначенням.

5.11. Здійснення заходів щодо запобігання забрудненню земель хімічними і радіоактивними речовинами, відходами, стічними водами. Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 04.03.2008 року № 108 передбачений більш широкий перелік питань, пов'язаних в використаннім використанням, зберігання та транспортуванням пестицидів і агрохімікатами, зберіганням родючості земель та інше, який в основному поширюється на підприємства агропромислового комплексу, які здійснюють використання земель сільськогосподарського призначення.

6. Перелік основних питань в частині поводження з відходами.

6.1. Наявність наказу про призначення відповідальної особи у сфері поводження з відходами або наявність підрозділу з охорони навколишнього природного середовища з розподілом обов'язків щодо виконання природоохоронного законодавства у сфері поводження з відходами.

6.2. Наявність декларації про відходи на поточний рік, оформленої та зареєстрованої відповідно до ПКМУ №118 від 18.02.2016 року "Про затвердження Порядку подання декларації про відходи та її форми", а також декларації про відходи за останній рік.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 14

6.3. Наявність документів (журналу) ведення первинного поточного обліку відходів, які утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються.

6.4. Наявність форми 1-ВТ (заповненої відповідно до інструкції щодо заповнення типової форми первинної облікової документації N 1-ВТ "Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари", затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 7 липня 2008 року № 342).

6.5. Наявність схеми тимчасового розміщення відходів на території підприємства. Схема закріплення території за підрозділами та орендарями, а також з позначеними місцями тимчасового розміщення відходів.

6.6. Наявність плану організації роботи у сфері поводження з відходами розроблено.

6.7. Наявність договорів на передачу відходів стороннім підприємствам (організаціям), які мають відповідні ліцензії, а саме:

- на утилізацію люмінесцентних ламп;
- на утилізацію відпрацьованих мастил та змащувальних рідин;
- на утилізації відпрацьованих шин;
- на утилізацію відпрацьованих автомобільних акумуляторів;
- на утилізацію ганчір'я, забрудненого нафтопродуктами;
- на утилізацію/переробку відпрацьованої тари та пакувальних матеріалів;
- на утилізацію металобрухту;
- на вивезення комунально-побутових відходів;
- на утилізацію відпрацьованих олії та жирів харчових зіпсованих або використаних;
- на утилізацію інших відходів виходячи зі специфіки виробничої діяльності.

6.8. Наявність інформації про передачу відходів стороннім організаціями відходів згідно з підписаними договорами (акти виконаних робіт, акти прийому-передачі, накладні передачі тощо).

6.9. Наявність документів, що підтверджують збирання (приймання), зберігання передачу на утилізацію відходів та усіх видів використаної тари (упаковки), в якій знаходилася продукція підприємств, установ, організацій на всій території, де реалізується продукція, та суб'єктів господарювання, що імпортують продукцію в тарі (упаковці), у разі укладення угод на поставку в Україну товарної продукції (постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 N 915).

6.10. Наявність форм державної статистичної звітності:

- N 1 - небезпечні відходи "Звіт про утворення, оброблення та утилізацію небезпечних відходів I - III класів небезпеки";
- N 14 - МТП "Звіт про утворення, використання і поставку вторинної сировини і відходів виробництва";

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 15

- N 1 - ТР "Звіт про наявність автотранспорту";
- N 3 - МТП "Звіт про залишки і витрати матеріалів";
- N 4 - МТП "Звіт про залишки і використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти".

6.11. Наявність реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення і утилізації відходів оформлених та затверджених відповідно до наказу Міністерстві природи №41 від 17.02.99 року "Про затвердження форми реєстрової карти об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів та інструкції щодо її складання", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18.03.1999 року за № 169/3462.

6.12. Наявність статистичного звіту за формою №1-відходи (річна) поводження з відходами попередній рік. Складання статистичного звіту здійснюється згідно з "Інструкцією щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 1 - небезпечні відходи, звіт про утворення, оброблення та утилізацію відходів I-III класів небезпеки", затвердженої наказом Державного комітету статистики України 24.10.2006 N 494, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2006 р. за N 1195/13069.

Крім того перевіряється:

6.13. Стан місць тимчасового зберігання відходів на території підприємства з урахування класу їх небезпеки.

6.14. Порядок та стан місць зберігання відпрацьованих тари.

Тема 2. Аналіз європейського законодавства з питань оцінки впливу на довкілля

1. Ознайомитися з сайтом Європейської комісії щодо оцінки впливу на довкілля: <https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-legalcontext.htm>.

2. Проаналізувати:

- Директиву № 2011/92 ЄС «Про оцінку впливу окремих державних та приватних проєктів на довкілля»;

- Директиву № 2003/4 ЄС «Про доступ громадськості до екологічної інформації».

3. Визначити зобов'язання України у сфері оцінки впливу на довкілля згідно з Угодою про асоціацію з ЄС.

4. Оцінити переваги, які отримала Україна внаслідок впровадження європейської моделі ОВД.

Тема 3. Порівняльний аналіз процедур екологічної експертизи, ОВНС та ОВД

1. Ознайомитися з процедурою екологічної експертизи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 16

Закон України «Про Екологічну Експертизу». Постанова ВР № 46/95-ВР від 09.02.95 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Ознайомитися з процедурою ОВНС. ДБН А.2.2-1-2003 Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. Режим доступу: <http://cern.com.ua/wp-content/uploads/2016/09/%D0%94%D0%91%D0%9D-%D0%90.2.2-1-2003-%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%A1.pdf>.

3. Ознайомитися з процедурою ОВД. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.

4. На основі аналізу нормативно-правової документації знайти та окреслити спільні й відмінні риси екологічної експертизи, ОВНС, ОВД. Заповнити таблицю.

Таблиця 3.1. Порівняльний аналіз екологічної експертизи, ОВНС, ОВД

№ з/п	Показник, значення	Екологічна експертиза	ОВНС	ОВД
1.	Документ, що регулює діяльність			
2.	Дата прийняття			
3.	Визначення терміну			
4.	Сфера застосування			
5.	Терміни проведення			
6.	Етап на якому проводиться процедура			
7.	Об'єкти, що підлягають оцінці			
8.	Екологічні умови реалізації планованої діяльності			
9.	Відповідальність за порушення процедури			
10.	Нормативні документи ЄС, на які посилається			
11.	Наявність Єдиного реєстру			
12.	Обов'язковість процедури (обов'язкова / рекомендаційна)			
13.	Наявність післяпроектного моніторингу			
14.	Залучення до процедури			

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 17

	громадськості			
15.	Кінцевий документ			
16.	Місце процедури під час проектування			
17.	Дозвільний характер кінцевих документів			
18.	Орган, що проводить			

Тема 4. Системи екологічної оцінки

1. Ознайомитися із: Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>; посібником «Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості. Режим доступу: https://rpr.org.ua/wpcontent/uploads/2018/03/EPL_CEO_posibnuk_Net.pdf.

2. Проаналізувати, чим SEO відрізняється від ОВД. Заповнити порівняльну таблицю.

Таблиця 4.1. Порівняльний аналіз процедур SEO і ОВД

№ з/п	Показник, значення	SEO	ОВД
1.	Документ, яким регулюється процедура		
2.	Дата прийняття документа		
3.	Об'єкти		
4.	Суб'єкти		
5.	Процедури проведення		
6.	Врахування результатів		
7.	Наявність Єдиного реєстру		
8.	Обов'язковість		
9.	Інші відмінності		

Тема 5. SEO документів державного планування

Процес розроблення стратегій, планів і програм (СПП) зазвичай значною мірою циклічний і включає, як правило, такі завдання:

- Сфера охоплення процесу розроблення СПП, як правило, з'ясовується на стадії ініціалізації, коли визначаються природа відповідної СПП, спільні цілі та питання, які потрібно вирішити.

- Аналіз контексту і вихідних даних зазвичай містить огляд поточних тенденцій розвитку, які потрібно взяти до уваги, обмеження та можливості

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 18

майбутнього розвитку, а також інші специфічні питання, які повинні вирішувати СПП.

- Розроблення та порівняльний аналіз альтернатив СПП часто відбувається у форматі обговорення додаткових цілей і додаткових пріоритетів, запропонованих СПП; варіантів видів діяльності, які пропонуються до реалізації в процесі досягнення цих цілей; варіантів механізмів реалізації.

- Підготовка документації, що може містити інформацію про визначення функцій і обов'язків у процесі реалізації СПП, підготовку програми моніторингу та подання проекту СПП на розгляд і прийняття рішення.

- Проведення консультацій з компетентними органами влади та громадськістю.

- Винесення проекту СПП на розгляд і прийняття рішення.

Процес проведення СЕО стратегій, планів і програм також є циклічним. Як правило, процес СЕО передбачає основні етапи, що представлені на рис. 5.1.

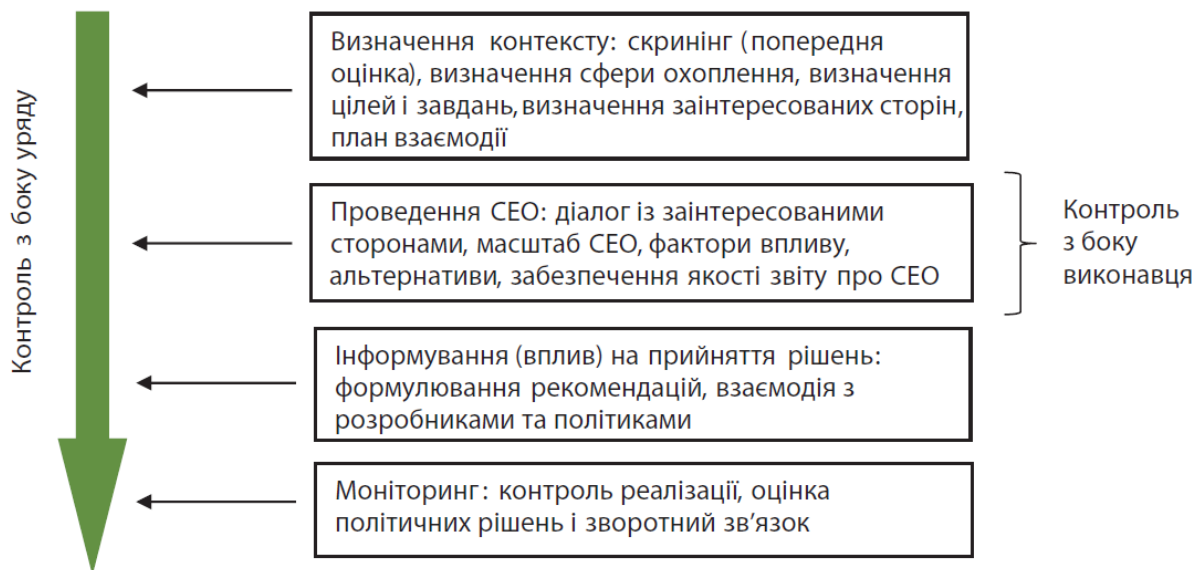

Рис. 5.1. Основні етапи СЕО

На практиці зазначені кроки є інтегрованими в процес розроблення СПП, а не окремим паралельним процесом. Така інтеграція потрібна для того, щоб СЕО можна було використовувати як інструмент попередження, що впливає на розроблення СПП.

Є два основні способи проведення СЕО (види):

1) постпроектна СЕО (ex-post): оцінюється вже розроблений проект СПП; оцінка проводиться до прийняття остаточного рішення про схвалення СПП.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 19

Така оцінка простіша та менш витратна. Така СЕО проводиться ретроспективно та поза зв'язком з процесом розроблення СПП;

2) СЕО, інтегрована в процес розроблення СПП (ex-ante): процес СЕО проводиться одночасно з процесом розроблення СПП. Така СЕО є складнішою, але більш ефективною з точки зору впливу на прийняття рішення щодо СПП. Виділяють два основні варіанти такої СЕО:

- а) СЕО, частково інтегрована в процес розроблення СПП;
- б) СЕО, повністю інтегрована в процес розроблення СПП.

Завдання: Користуючись підручником: Марушевський Г. Б. Стратегічна екологічна оцінка : навч. посіб. з компакт-диском / Г. Б. Марушевський. — К.: К.І.С., 2014. — 88 с.http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2015/Marushevskiy_2014_8_8.pdf провести наведених видів СЕО.

Тема 6. Основні методи СЕО

Суттєва різниця (порівняно з ОВНС) у природі та характері стратегічних ініціатив потребує різних підходів до проведення СЕО. Методи, які застосовуються під час проведення ОВНС, не завжди можна використовувати у випадку проведення СЕО. Своєю чергою, методи, які використовуються під час проведення СЕО регіональних стратегій і генеральних планів розвитку, можуть (і повинні) суттєво відрізнятися від методів, які застосовуються при проведенні СЕО галузевих стратегій розвитку чи проектів законодавчих актів. Тому про СЕО можна говорити не як про єдину методологію (як у випадку ОВНС), а як про сукупність методів, які можуть бути адаптовані до конкретних умов з урахуванням характеру стратегічної ініціативи, національних і регіональних особливостей стратегічного планування та можливостей учасників процесів планування та оцінки.

У світовій практиці СЕО широко використовуються методи, які практично не застосовуються під час ОВНС. Частина цих методів (наприклад, SWOT-аналіз або розроблення сценаріїв) надійшла з практики стратегічного планування та адаптована до цілей СЕО. Інші методи з самого початку формувалися як методи СЕО (наприклад, цільовий аналіз). Деякі методи СЕО (розроблення сценаріїв) також розглядаються як інструменти інтеграції екологічних, економічних і соціальних аспектів розвитку.

У процесі проведення СЕО застосовують дві групи методів: аналітичні методи та методи участі громадськості. Основним методом СЕО є консультації з громадськістю, які також мають свої особливості в процесі застосування для цілей СЕО.

Основні аналітичні методи СЕО:

- колективні експертні оцінки;
- контрольні списки;
- матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 20

- аналіз тенденцій;
- ГІС або інший просторовий аналіз.

Аналітичні методи СЕО, які є менш поширеними:

- SWOT-аналіз;
- цільовий аналіз;
- розроблення сценаріїв;
- прогнозне та імітаційне моделювання.

Крім того, застосовуються такі аналітичні методи, як дерева рішень і мережі взаємодії, оцінка життєвого циклу, аналіз витрат і вигод, багатокритеріальний аналіз тощо.

Завдання: проаналізувати основні аналітичні методи СЕО, вказати переваги та недоліки кожного з методів.

Метод дає можливість виявити заінтересовані сторони на основі простих критеріїв, які відображають заінтересованість і можливості участі різних груп у розробленні СПП та проведенні СЕО. Заінтересованими є особи та соціальні групи, які мають прямий або непрямий інтерес до процесу планування та оцінки.

Важливо правильно оцінити взаємну залежність різних сторін і визначити механізми для їх залучення в процес СЕО. Систематичне виявлення заінтересованих сторін створює основу для більш повного розуміння потенціалу суспільства, який можна спрямувати на реалізацію цілей СПП. В аналіз слід включити, де це можливо, місцевий, регіональний, національний та міжнародний рівні, розглянути інтереси органів влади, громадянського суспільства та приватного сектору (обов'язковим є врахування думки тих соціальних груп, які потенційно можуть найбільше постраждати від погіршення стану довкілля).

У процесі СЕО метод застосовується на підготовчому етапі, а також, за потреби, на тих етапах СЕО, на яких є необхідними консультації із заінтересованими сторонами. Участь громадськості слід розглядати як поступовий процес. Можна розглядати участь громадськості у вигляді сходинок. Перша сходинка — це інформування громадськості, друга — можливість коментувати рішення перед їх прийняттям, третя — спільна робота владних структур і громадськості над виробленням рішень. Загалом участь громадськості можна представити й у вигляді 5 етапів, кожному з яких відповідають певні методи:

- 1) інформування (методи: публікації, розсилки, прес-конференції, презентації, Інтернет);
- 2) консультації (методи: звернення, коментування документів, інтерв'ю, мережеві консультації, громадські слухання, опитування громадської думки, референдуми);
- 3) обговорення (методи: круглі столи, семінари, робочі групи, дискусії за допомогою засобів електронної комунікації);

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск __	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 21

4) спільне прийняття рішень (методи: переговори, спільні робочі групи, представництво громадськості в державних і міжвідомчих комітетах, консультативні комітети);

5) незалежне прийняття рішень (методи: діяльність громадських організацій, громадські ради, громадські ініціативи). Це такі методи, які сприяють участі громадськості в процесі СЕО:

- друковані матеріали для збору коментарів і зауважень;
- презентації;
- Інтернет (мережеві консультації);
- анкети та форми для коментарів;
- опитування;
- громадські слухання;
- семінари;
- консультативний комітет.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 22

ВИСНОВКИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Процедура складання заліку визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань поточного контролю	100	-
Підсумкова семестрова оцінка	100	-

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	80	20
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань	20	80
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали):		
1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах	до 10	до 10
2. Підготовка наукових статей	до 10	до 10
Разом за виконання завдань поточного контролю	100	100

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 23

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	20	10
Участь у дискусії	10	–
Виконання поточних тестових завдань	30	–
Виконання та захист завдань, кейсів	20	10
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	80	20

З метою застосування цілих чисел для оцінювання активностей здобувачів вищої освіти під час навчальних занять протягом семестру використовується 100-бальна шкала оцінювання кожного окремо виду робіт. Розрахунок набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр проводиться за формулою:

$$P_{НЗ} = (P_{В100} \times ВК_{В} + P_{УД100} \times ВК_{УД} + P_{ТЗ100} \times ВК_{ТЗ} + P_{ЗК100} \times ВК_{ЗК}) \times К_{НЗ}, \quad (1)$$

де $P_{НЗ}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

$P_{В100}$, $P_{УД100}$, $P_{ТЗ100}$, $P_{ЗК100}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за семестр відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання поточних тестових завдань, за виконання та захист завдань, кейсів (кожний окремо вид робіт на навчальних заняттях оцінюється за 100-бальною шкалою);

$ВК_{В}$, $ВК_{УД}$, $ВК_{ТЗ}$, $ВК_{ЗК}$ – вагові коефіцієнти відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання поточних тестових завдань, за виконання та захист завдань, кейсів. Значення вагових коефіцієнтів становить:

$$ВК_{В} = 20 \div 80 = 0,25;$$

$$ВК_{УД} = 10 \div 80 = 0,125;$$

$$ВК_{ТЗ} = 30 \div 80 = 0,375;$$

$$ВК_{ЗК} = 20 \div 80 = 0,25;$$

$К_{НЗ}$ – коригувальний коефіцієнт. Значення коригувального коефіцієнту становить $К_{НЗ} = 80 \div 100 = 0,8$.

Якщо здобувач вищої освіти набрав за поточний контроль 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 24

набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі заліку. За складання заліку здобувач вищої освіти може набрати 100 балів. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни формується за результатами підсумкового контролю.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі заліку, якщо за виконання завдань поточного контролю набрав 50 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 35–49 балів, він отримує право за власною заявою повторно опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Повторне вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 34 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою повторно опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою повторного вивчення навчальної дисципліни чи її окремих складових частин визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 25

Рекомендована література

Основна література

1. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.

2. Алексєєва Є. Популярний коментар до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» / Є. Алексєєва; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2018. – 60 с. – Режим доступу : http://epl.org.ua/wpcontent/uploads/2018/11/Komentar_do_zakony_OVD_netversia.pdf.

3. Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля : Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 1026 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text>.

4. Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об’єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля : Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 1010.

5. Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля : Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 989.

6. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>.

7. Оцінка впливу на довкілля: міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи [Електронний ресурс] / С. Вихрист, Є. Єндрюшка, Н. Мікуліч та ін. – Київ, 2018. – 141 с. (електронне видання).

8. Directive 2011/92/EU on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment [Electronic resource]. – Access mode : https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/EIA_Directive_informal.pdf.

9. Алексєєва Є. Оцінка впливу на довкілля: можливості для громадськості : посібник / Є. Алексєєва; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2017. – 36 с.

10. Вплив (не)допустимий: як покращити оцінку впливу рубок на довкілля [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://epl.org.ua/wpcontent/uploads/2020/06/OVD_rubok_lisu_versiya_OK_clean_posylannya_1.pdf.

11. Методичні рекомендації з розробки звіту з оцінки впливу на довкілля в галузі лісового господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mepr.gov.ua/documents/2749.html>.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 26

12. Сайт Європейської Комісії щодо оцінки впливу на довкілля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/environment/eia/eialegalcontext.htm>.

13. Алексєєва Є. Оскарження висновків з оцінки впливу на довкілля в суді / Є. Алексєєва; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Вид-во «Компанія «Манускрипт»», 2019. – 24 с.

14. Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Вид-во «Компанія "Манускрипт"», 2019. – 128 с.

15. Протокол про Стратегічну екологічну оцінку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text.

16. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272#Text.

17. Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf.

18. Протокол Європейської економічної комісії ООН про стратегічну екологічну оцінку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=dLMN6eg9prA>.

19. Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mepr.gov.ua/news/34766.html>.

20. Про екологічну експертизу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 8. – С. 54.

21. Екологічний аудит : Посібник з екологічного менеджменту і екологічного аудиту / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький та ін. – К. : Символ-Т, 2015. – 221 с.

22. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. навч. посіб. – Суми : Сумський національний аграрний університет, 2021. – 152 с.

23. Сучасні екологічно чисті технології: Курс лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня доктора філософії спеціальності 161 «Хімічні технології та інженерія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: В.М. Павленко, В.Ю. Тобілко, А.І. Бондарєва. – Електронні текстові дані (1 файл: 0,945 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 78 с.

Допоміжна література

1. Kireitseva Hanna, Demchyk Lyudmila, Paliy Olga, Kahukina Anastasiia. Toxic impacts of the war on Ukraine. International Journal of Environmental Studies/Taylor & Francis. 2023. P. 267-276., Access mode. - <https://doi.org/10.1080/00207233.2023.2170582> SCOPUS

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-23.07- 05.01/183.00.1/М/ВК2.1- 2024
	Випуск _	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18 / 27

2. Палій О., Пацева І., Кірейцева Г., Циганенко-Дзюбенко І. (2023). Використання відходів гірничо-видобувної галузі, як альтернативної сировини у будівництві. Проблеми хімії та сталого розвитку, 1, 27–35

3. Демчук Л., Кірейцева Г., Циганенко-Дзюбенко І., Вовк В. Концепція екологічної безпеки держави в контексті сталого розвитку та євроінтеграції. Проблеми хімії та сталого розвитку. 2023. Вип 1. С. 3–11,

4. Пацева І.Г., Алпатова О.М., Демчук Л.І., Кірейцева Г.В., Левицький В.Г. Сучасний стан навколишнього природного середовища в умовах впливу війни. Екологічні науки : науково-практичний журнал. 2022. Вип. 4 (43). С.19-22.

5. Замула І.В., Травін В.В., Кірейцева Г.В., Палій О.В., Берляк Г.В. Торгівля квотами на викиди парникових газів: обліковий підхід. Економка. Управління. Інновації. 2022. № 1 (30). URL: <http://eui.zu.edu.ua/article/view/260928>

6. Davydova I.V., Korbut M.B., Kireitseva N.V. Recommendations for studying of features of implementation of european union standards in the sphere of environmental protection in Ukraine. Екологічні науки : науково-практичний журнал.К.: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2(35). С. 132-136

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної ради України (<http://rada.gov.ua/>);
2. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (<https://mepr.gov.ua/>);
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua/>).
6. American trails [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.americantrails.org
4. AppalachianTrailConcervancy [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.appalachiantrail.org>
5. Rails-to-trails Conservancy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.railstotrails.org/aboutUs/index.html
6. Willamette National Forest [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fs.fed.us/r6/willamette/recreation/trails
7. Центр новин ООН // Сайт Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.un.org/russian/news/story.asp?NewsID=16334#.U5Vu5HJ_tIE.